

Korinti a zengât ekap zagâtñâ Pauloñâ kulemgum zingip.

Mâsop sot sâtâre den.

¹ Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo orâwan, nâ Paulo sot bukuziñ Timoteo, net Korinti kamânân Anutugât kâmut sot Grik hânân Kembugât siñgi a ândie, zengât ekap zi kulemgum zinget.

² Anutu Ibâniñâ sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzângoziñgoziñ sot um lumbe zengâren zimbap.

³ Kembuniñâ Yesu Kristo, zâkkât Ibâñâ Anutu sâm âlip kwâkñangânat. Zâk tânzângoziñgoziñ sot um diim gigiñâ mariñâ ândiap. Sâknam umbâlâ upmen dâp mem sândukñan kwatningâmap.

⁴ Anutuñâ sândukñan kwatningâmap, zo yatik bukurâpniñâ sâknam ândine sândukñan kwatziñgânatkât opmap. ⁵ Kristo sot pâlatân oindâ Kristo sâknam nângip, zo yatik sâknam kwâkñan ândimen. Oi nen zâk sot pâlatân oindâ Anutuñâ mem sândukñan kwatningâmap.

⁶ Neñgâren sâknam muyagemap, zo zengâren um sânduk sot kubikkubik muyagibapkât neñgâren muyagiap. Um sândukñâ zo tânzângoi sâknam neñgâren muyagemap, zo yatik zengâren muyagei kâtigem ândine umniñ sâduksâbap.

⁷ Nen zengât nângâm itâ sâmen, “Zen nen sot

sâknam ândime, zo yatik nen sot um sânduk nângâbi.”

Kembuñâ Paulo sot bukurâñâ mumuñan gâbâ mâkâziñgip.

⁸ Bukurâpnâ, nen Asia hânân sâknam nângâm ândim gawen. Zen zorat kwakpegât sa nângânek. Zoren kut ñâi ñâi yâmbâtñâ kwâkniñan zari ândiândiniñâ buñ upap nângâwen. ⁹ Nen mumuñangât siñgi uen sâm nângâwen. Oi yen mân muyageip. Niiñ imbanâniñangât nângindâ yen oi Anutuñâ a mumuñan gâbâ mângiziñgâmap, zâk kânok nângâm pâlatân kwâkñangânatkât zo yatâ muyageniñgip. ¹⁰ Oi zâk mumuñan gâbâ mâkâniñgipñâ yatik mâkâniñgâbap. Zâkkât itâ nângâmen, “Sâknam muyageniñgi mâkâniñgâbap.” ¹¹ Korinti a zen ko ninâuñâ betniñan minetâ Anutuñâ mâkâniñgi zen sot a nâmbutñâ aksik patâ zorat zâkkâren sâiwap sâne âlip upap.

Paulo zâk um târârak ândeip.

¹² Nen niñangât nângindâ âlip opmap, zo itâgât. Nen mân kâitzângomen. Nen um salek ândeindâ umniñandâ hân a yenñâ, zengât nângânângâ mâtâp, zo mân nângâm ândiwen. Buñâ. Anutuñâ tânnângoi âlipñâ ândiwen. Zo a torenñâ zengât mâteziñanâk buñâ, Korinti a zengâren yatik ândimñâ kâtigiwen.

¹³⁻¹⁴ Yesu gâbap, narâk zoren zen nenğât op sâtâre upigât sot nenğoot yatik zengât op sâtâre utnatkât den zi kulemgum ziñgen. Oi den kulemguen, zorân yâmbâtñâ buñâ. Aksik

sâlâpkum nângâbi. Nâ nânğan. Zen den zo aksik nângâbi. Zo den muyap. Mârum torenjâ âlip nângâwe.

Paulonjâ sarâ mân sâmâip.

¹⁵ Kândom nen buku op ândinat sâm nângâm nâ zengâren gam umâlep kwatziŋgâbatkât sâwan.

¹⁶ Oi ga ziŋgitjâ Makedonia hânân âibatkat sâwan. Oi zoren ândim puriksâm Korinti a zengâren dum gam umâlep kwatziŋga ziŋâ sânğonnone Yudaia hânân âibatkat nângâwan.

¹⁷ Korinti a zengâren gâbat sâmŋjâ mân gâwan. Zorat nâgât dap nânge? Nâ um zagât op den yatâ sâwan? Nâ um kâtik a yatâ op um zagât opjâ zengâren gâbat sâmŋjâ birâm mân gâwan? Nâ yatâ bujâ. Nâ mem birâbirâ mân opman. ¹⁸ Ibâniŋ Anutu, zâkŋjâ sâi kâtikkâtigiŋ ândiapkât den sâindâ dap op bon buŋ upap?

¹⁹ Anutugât nanjâ Yesu Kristo, zâkkât den siŋgi nâ sot Siliwano sot Timoteo, niŋjâ dâzângowen. Zo bonjâ sot nâmbutjâ yennâ mân oip. Buŋjâ. Yesugât den bonŋigâk. Yesuŋjâ den sâi kâtigemap.

²⁰ Anutuŋjâ den sâm kâtigeip, zorat bonjâ Yesugâren ziap. Zorat op Yesugât perâkŋak sâm Anutu sâm âlip kwâkŋanğâmen. ²¹ Anutuŋjâ sâi nen sot zen ârândâŋ Yesu sot pâlâtâŋ op kâtigimen. Anutu zâk zikŋak gâsum sâlâpnânğoiŋ.

²² Oi zâkŋak târotâronğjâ undip Kaapumjâ umniŋan pâip. Oi Kaapumjâ umniŋan ândim Kembuŋjâ tânnânğobapkât den umniŋan sâm muyagemap.

²³ Zengâren gâbat sâmŋjâ mân gâwan, zorat sa nângânek. Nâ Korinti kamânân ga den nep

zingâm umbâlâ kwatzingâbatkât mân gâwan. Den zo Anutuñâ nânji perâkñak san. ²⁴ Niñâ zeñgât a kutâ utnatkât mân sâmen. Zeñgâren umâlep muyagibapkât berân miangâm nep tu-umen. Zen nânjâm pâlâtânân kâtigem kinze, zo nânjan.

2

Pauloñâ Korinti kamânân mân âbureip, zorat den.

¹ Umnandâ itâ nânjâwan, “Zen umbâlâ upegât zeñgâren dum zagâtñâ mân gâbat.” ² Nâ itâ nânjâwan, “Nânjâ den sa umbâlâ utne waniñ zinj umâlep kwatnibi?” ³ Nâ zeñgâren ga umâlep kwatnibigât otnigip. Ka zeñgâren ga umbâlâ kwatnibegât um girem den kulemgum kwatzingâwan. Umnandâ itâ nânjâwan, “Umnân sâtâre muyagei zeñgâren zo yatik sâtâre muyagibap.” ⁴ Ka umnâ bâliñ oi isemñâ ekap zo kulemgum zingâwan. Sâknam sot umbâlâ kwatzingâbatkât buñâ. Umnâ zeñgâren kinmap, zorat topñâ tirâpzângobatkât orâwan.

A nânjâ bâliñ oip, zorat den.

⁵ A nânjâ bâliñ op umbâlâ muyageip, zorat ninâ umbâlâ orâwangât mân san. Korinti a nâmbutñâ zen umbâlâ muyagiwe. Oi umbâlâ zo pisuk kwâkziñan zarip. ⁶ A donbepñâ a zo kubikñangâwe, zorat nânja âkap. ⁷ A zo umbâlâ ândim tâmbetagobapkât tosanjâ birâm um diim gibapkât den dukubi. ⁸ Buku okñangâbigât san. ⁹ Nâ mâsikâm topziñ ikpatkât ekap kulemgum zingâwan. Zen dinnâ lubi mo mân lubi sâm

kulemgum zingâwan. ¹⁰ Itâ sa nângâne. A nâi zâk nâgâren bâliņ mân oip. Nâ dap dabân yatâ tosaņâ birâbat? Zâk tosaņâ buņâ. Ka zen a nâigât tosa birâne nângoot yatigâk birâbat. Zen âlip upigât nâ Yesugât nep a op Kristogât mâteņan tosa zo biran. ¹¹ Sataņņâ kâitnângom tâmbetnângobapkât yatâ upmen. Zâkkât orot mâmeņâ, zorat mân kwakmen. Âlip nângen.

Singi âlip, zo wârân âlipņâ yatâ.

¹² Nâ Taroa kamânân gam Kristogât singi âlip sâbatkât umnâ bâbâlaņ oip. Kembuņâ nep zo muyagem nigi, zo tubat sâm kubikaņgâwan. ¹³ Ka bukunâ Tito zâk Korinti a zeņgâren gâbâ mân kek âbureipkât umnâ âbamgwâbam oi uņgeuņge orâwan. Yatâ op a zâmbamņâ Makedonia hânân âiwan.

¹⁴ Opoņ, Kristo sot pâlâtâņ op kâtigem ândim Yesugât singi âlip, zo a dâzângom naņgindâ a doņbep nângâne zâkkât itomņandâ a hânņâ hânņâ zeņgâren laņ kârâm âimap. Zorat sâtâre patâ Kembugâren okņaņgânat. ¹⁵ Nen Kristogât itomņâ âlip yatâ upmen. Anutuņâ zo nângâmap. Oi a Kembugât singi ândie sot a simgât singi ândie, zen ârândâņ nângâbi. ¹⁶ Simgât singi, zen singi âlip zo kândâtkom itom zo nângâne mumuņaņgât kârokņâ yatâ oi birâme. Oi a ândiândiņaņgât singi, zen itomņâ âlipņâ zo nângâne ândiândigât wârân yatâ oi ândime.

Yesugât singi sâsâņâ, zo nep zâizâiņ sot nep yâmbâtnâ. Nen niņ imbaņan nep zo tuugindâ yâmbâtnâ upap. Ka Kembugât Kaapumņâ betniņan mei nep zo tuugindâ bâbâlaņ upap. ¹⁷ Nen

a nâmbutņâ ziņâ upme, yatâ mân upmen. A doņbepņâ zen aņġâgwaņġâ a yatâ op kât minam Anutugât den sâme. Nen ko um târârak ândim Anutugât sâtkât Anutu mâtenan Kristogât den siņgi târârak sâmen.

3

Korinti a zen ekap Paulonġâ kulemgõip, zo yatâ.

¹ Zen nenġât dap nânġe. Zen nenġât dum zagâtņâ itâ se? “Zâizâiņ op den se.” A nâmbutņâ upme, zo yatâ op zenġâren gam topniņanġât ekap tirâpziņgonatkât se? Mo zen topniņanġât ekap kulemgune nġai pindânatkât se? ² Yatâ mân utnat. Topniņanġât ekap, zo zen. Niņâ Korinti zenġâren nep tuugindâ bonņâ âsagei a zen ek nânġâme. Nep zorat bonņâ topniņ muyagemap. Den Korinti a zenġât umziņan kulemguwen, zo a aksik ziņ ek sâlâpkum nânġâme. ³ Nen umniņandâ saaziņġâm zenġâren nep tuugindâ Kristogât ekap yatâ urâwe. Topņâ muyap ziap. Ekap zo simbupņâ mân kulemguwen. Zo Anutu ândiândi mariņâ, zâkkât Kaapumņâ kulemgõip. Kârân mân kulemgõip. A umņan kulemgõip.

⁴ Kristogât op Anutu nânġâm pâlâtâņ kwâkņanġâm zenġât yatâ nânġâmen. ⁵ Siņgi âlip nep, zo zâizâiņ. Niņak nep itâ zo mân tuubem yatâ. Zorat niņak itâ mân sânat, “Niņ imbaņâyân tuugen.” Buņâ. Anutuņâ tânnânġoi tuumen. ⁶ Kembugât nep a ândimen, zo itâġât. Anutuņâ târotâro uņakņanġât nep a mem kubikniņġip. Târotâro uņakņâ, zo sâņġiņâ simbupņâ kulemgõip, zo yatâ

buñâ, Kaapungât nep. Gurumin den Mosenâ mâruman kulengoip, zorân nângomap. Ka Kaapumñâ ândiândi muyagem ningâmap.

⁷ Târotâro sânginjâ, zo kârân kulengoip. Zo âsakñoot muyagei Mosenâ meip. Zorat Mose si sângânñâ âsakñoot oi Isirae a, zinjâ dap op ek nanğâbe? Oi âsakñâ zo zinzij kâtik buñâ. ⁸ Târotâro unakñangât âsakñâ zorân sânginjâ wâlap. Târotâro unakñâ zorat mariñâ Tirik Kaapum. ⁹ Târotâro sânginjandâ tosanij sapsuamap, zo âsakñâ giginâ. Ka târotâro unakñâ, zorânâ târarakñâ muyageningâmap. Oi zorat âsakñandâ walâm ba zariap. ¹⁰ Târotâro sânginjangât âsakñâ zo âsagei unakñangât âsakñandâ âsagem kwâtepkoi buñ uap. ¹¹ Zinzij kâtik buñ, zo mâruman âsakñoot âsageip. Oi zinzij kâtikñâ, zorat âsakñandâ walâmñâ patâ uap.

Um ekapnij zo Kembuñâ olanmap.

¹² Târotâro unakñangât âsakñâ zo zinzij kâtik zem zâimâmbap sâm um bâbâlan op singi âlip kenğât buñ sâm. ¹³ Mose yatâ mân upmen. Mosenâ târotâro sânginjangât den zo Kembugâren gâbâ memñâ Sinai bâkñan gâbâ gem a zinjâ âsakñâ zinzij kâtik buñâ, zo mân ikpigât si sângân kwâtepkoi. ¹⁴ Isirae a zen um kâtik urâwegât târotâro sânginjâ ekapñoot sâlâpkum topñâ mân nângâm ândim gawe. Oi ekap zo um kâtik zenğât umziñan tok ziap. Kristo kânokñâ ekap zo olanbap. Kristonâ ekap zo olanj nângânângâziñ pâronsâi Kembugât den zorat topñâ âlip nângâbi. ¹⁵ Perâkñak, Isirae a zen um kâtik op mâruman gâbâ Mosegât den sâlâpkum

gawe. Oi umziņan ekapņoot ziap. ¹⁶ Kembugât ekabân Mosenâ oip, zorat den ņâi itâ ziap, “Kembu mâte okņanġâbâ sâ m si sâņġânġâ kwâtepkoip, zo mem pam Kembu mâte okņanġâmâip.”

Zorat itâ nâņġâmen. A ņâi Kembugâren mâte oi Kembuġâ a zorat um nâņġânâņġânâ mâtâp mimbap. ¹⁷ Kembu san, zo Kaapumġât op san. Oi Kembugât Kaapum a ņâiġâren tâi dumun buņ ândibap. ¹⁸ Oi Kembugât siņġi a, nen ak-sik si sâņġânġiņ ekap buņ ziapkât Kembugât âsakġâ ek nâņġâmen. Kembugât holi tobat yatâ utnatkât kubikņiņġâm ândiap. Kubikņiņġâm âsakġâ ka âsakġâ niņġâm zâibap. Kembuġâ nep zo neņġâren tuumap. Oi Kembu san, zo Kaapumġât op san.

4

Siņġi âlip zo ekapġâ buņ.

¹ Kembu zâk tânnâņġom Kristo âsakņanġât den siņġi âlip zo sânatkât sâ m niņġip. Nep yatâ zo sâ m niņġipkât umniņandâ mân lorimen. ² Kut ņâi ņâi aņunņoot, mân orotġâ, zo kândâtkumen. Den sarâ mân sâmen. Anutugât den mân gulipkumen. Buġâ. Nen Anutugât mâteņan den bonġâ sâmen. Nen yatâ oindâ a nâmbutġâ ziġâ topniġâ ek nâņġâme. ³ Den siņġi sâmen, zo ekapņoot uap oi ko tâmbetagoaġanġât siņġi zeņġât umziņan ekapņoot opmap. ⁴ A nâņġâm pâlâtâņziņ buġâ zen hân zirat a kutâ, Sataņġâ umziņ dooņġoi dap yatâ Kristo âsakņanġât den siņġi âlip zo nâņġâbe. Nen itâ nâņġâmen. Kristo zâk Anutugât holi tobat

yatâ ândiap. ⁵ Den dâzângomen, zo niinj singi buñâ. Yesu Kristo zâk Kembuniñâ ândiap sâmen. Oi nen Yesugât opñâ zengât kore mâman a op ândien. Nen zo yatâ dâzângomen. ⁶ Mârumñan hân nâtâtik zei Anutuñâ sâi âsakñandâ âsageip. Oi yatigâk umniñan âsakñâ pâip. Oi Kristogât si sânğânñan Anutuğât âsakñâ zei ikmen.

Paulo zâk mâsimâsikâyân mân loreip.

⁷ Imbañâ zi niñan buñ, Anutuğâren ziap. Zorat topñâ âsagibapkât umgât gom sambe âsakñâñoot zo âmañ hânñâ tuutuun nenğâren pâip. ⁸ Oi nen sâknam top top kwâkñan ândim mân lori-men. Gin mandu yatâ ândim mân nânğâm kwâkâ upmen. ⁹ Nen itâ nânğâmen, “A zen nânğom sâknam niñgâne Anutuñâ mân birâniñgap. A ziñ nânğom mem nâi nâi otniñgâne mân mumen.” ¹⁰ Yatâ opñâ sâkniñan Yesugât mumuñâ, zo yatâ muyagei ândimen. Oi Yesugât ândiândiñ, zo yatik sâkniñan muyagibapkât zo yatâ âsagiap. ¹¹ Nen gwâlâ ândeindâ Yesugât opñâ a ziñ gwâlâ nânğom hannânğonam sâme. Yesu ândiândiñğât imbañâ zo sâkniñan muyagibapkât yatâ otniñgâme. ¹² Oi itâ ziap. Korinti a zengâren Yesu ândiândiñğât imbañandâ nep tuugi bonñâ âsagibapkât nen mumuñğât singi yatâ op ândim nep tuum ândimen.

Paulo zâk Kembu sot pâlatân op nepkât âkon mân oip.

¹³ Nen singi âlipkât nep tuum sâknam nânğâm sândânderj kârâm tuum ândimen. Kembuğât ek-abân den kulem nâi itâ ziap,

“Nâ Kembu nângâm pâlâtân kwâkņangâm den sâman.”

Oi nen den kulem zorat dâp Kaapumņâ aleniņgi Kembu nângâm pâlâtân kwâkņangâm den sâmen. ¹⁴ Nen itâ nângâm kwâtâtimen. Kembuņâ Yesu mângēip, zâk zo yatik Yesu sot mânginiņgâm Korinti a zen sot ârândân zikņâ kiņ topņan nâmbari ândinat. ¹⁵ Nen zo zeņgât sâm nep yatâ upmen. Kembangât den laņ kârâm ari a doņbepņâ nângâm Anutu sâtâre okņangâne zorâņâ târokwâi târokwâi zem zâibap. Yatâ utne Anutugât kut-siņgiņandâ patâ op sambâlem laņ kârâbap.

Hânân sâknam, zorâņ gigiņâ.

¹⁶ Hânân sâknam kwâkņan ândim umniņ mân lorimen. Buņâ. Nen itâ nângâmen. Nen hânân zi ândim imbaņâniņ diim gei sâkniņ loremap. Umniņ ko Kembuņâ sirâmņâ sirâmņâ tângui kâwaliņoot kinmap. Kubigi uņakņâ opmap. ¹⁷ Hânân sâknamniņâ zo narâk kârep buņâ. Sâknam zo kubikniņgi bet hâuņâ âlipņâ, yâmbâtņâ sot zinziņ kâtikņâ, âsakņoot, zo zemniņgâbap. ¹⁸ Kut ņâi ņâi muyap, zoren umniņâ mân pâmen. Kut ņâi ņâi tik ziap, zoren umniņâ pâindâ muyageniņgâbap. Kut ņâi ņâi ikmen, zen zinziņ kâtik buņâ. Kut ņâi ņâi mân igikņâ, zorâņ zinziņ kâtikņâ uap.

5

Silepniņ kândaņâ Kembuņâ mirâ kâtikņâ muyagem niņgâbap.

¹ Nen itâ nângâmen. Nen hân sâkniņ mem ândimen, zi silep yatâ dâņduņsâi birânat. Oi

Anutuŋâ mirâ kâतिकŋâ sumbemân muyagem niŋgâbap. Mirâ zo betŋâ mân tuutuunŋâ. Zinziŋ kâतिक ŋâi zo muyagem kinzap. ² Oi nen sumbemân mirâ zo minatkat âkŋâle opŋâ zorat nâŋgânâŋgâyâk ândien. ³ Um dâpniŋŋât sâk pâkenŋâ buŋ opapkât nâŋgâmen. Sumbemân sâk uŋakŋâ minatkat nâŋgâm ândimen. ⁴ Hân sâkniŋoot ândim nâŋgâm kwâkâ upmen. Hân sâkniŋ zi buŋ upapkât mân otniŋgâmap. Buŋâ. Sâk uŋakŋâ hâukwatnatkat otniŋgâmap. Sâkniŋ mumuŋâ zi tâi ândiândigât sâk uŋak hâukwât nat sâmen. ⁵ Nen yatâ utnatkat Anutuŋâ kubikniŋgap. Zâk târotârogât undip Kaapumŋâ niŋgip.

Nen hânân kwande yatâ ândimen.

⁶ Nen zorat op nâŋgâm ândimen. Oi itâ nâŋgâmen. Nen hân sâkniŋan zi ândim Kembu sot mân ândimen. ⁷ Narâk ziren umŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwap ândimen. Bonŋâ mân ek nâŋgâmen. ⁸ Oi laŋ nâŋgâm bâbâlaŋ kwap ândimen. Hân sâkŋâ hân kwande ândiândiŋ, zo birâm Kembu sot ândiândiŋ, zorat âkŋâlimer. ⁹ Hân kwande ândiândiŋ mo zâk sot ândinat zo ko itâ nâŋgâm ândimen. Kembuŋâ niŋgiri âlip upapkât târârak ândinat. ¹⁰ Itâ nâŋgâmen, “Kembu Kristo zâk den sâm kwâkâkwâkâŋ târarân tâi nen pisuk patâ mâtenan kirindâ hâuŋŋât den sâm mâkâniŋgâbap. Âlipŋâ mo bâliŋâ zorat hâuŋâ zikŋik zikŋik niŋgâbap. Hân sâgân ândim kut ŋâi ŋâi upmen, zorat dâp hâuŋâ niŋgâbap.” Zo yatâ nâŋgâm orot mâmeniŋ kubikŋâ târârak ândinat. ¹¹ Oi Kembuŋât keŋgât op ândeindâ

a orot mâmezîñ kubik Kembu sot buku upigât dâzâñgomen.

Anutuñâ umniñâ ek topniñ nâñgâmap. Oi Korinti a zen yatik umziñandâ topniñ nâñgâbigât otniñgap. ¹² Nen itâ mân nâñgâmen. Nen niñ kutniñâ mem zaatnat. Oi ziñâ nâñgâniñgâne a âlip upap. Yatâ buñâ. A dinnâ mân lum zâizâiñ upme, zeñgât mâteziñan Korinti a, zen neñgât siñgi sâm añun mân upigât den zi sâm kulemgum ziñgen. Zâizâiñ a yatâ zorâñ a topziñ mân nâñgâm sâtnjak sâme. Zen neñgât dum zagâtnâ itâ se? “Sâk mâpâmâpâse den sâme.” Zen ko topniñ âlip nâñge. ¹³ A ziñ topniñ mân nâñgâm niñgiri um gulip op ândimen yatâ oi ko Anutu nepñangât op um gulip upmen. Mo a ziñ neñgât nâñgâne umniñ târârak ziap yatâ oi zeñgât op upmen.

¹⁴ Nen itâ nâñgâmen. Kânokñâ aksik neñgât hâuniñâ moip. Zo nâñgâmñâ itâ nâñgâm kwâtâtimen. Kristo umñandâ donbep gâsânâñgom ândeipñak ândiap. Oi zo yatâ nâñgâmñâ dabân yatâ kwâimbâñangâm kândâtkunat? Zo yatâ utnatkât dâp buñâ. Kristo, zâk neñgât hâuniñ moipkât nen aksik muwen yatâ uap. ¹⁵ Aksik neñgât hâuniñ moip, zorat topñâ itâ. Ândiândi ândinat, zo niñangât opñâ buñâ. Hâuniñâ momñâ zaarip, zâkkât op ândinat.

¹⁶ Zorat narâk ziren a lañ mân ziñgitñâ umñâ birâziñgâziñgân, zo mân utnat. Mârum Kristo zâkkât sâk tobat ekñâ topñâ mân nâñgâm sâtnjak sâwen. Narâk ziren ko yatâ mân utnat. A nâigât topñâ mân nâñgâmñâ sâtnjak mân sânat. ¹⁷ Nen itâ nâñgen. A nñai Kristo sot pâlâtân opmap,

zâk a unaknâ opmap. Kut nâi nâi sânjinâ zo buņ oi Anutuņâ unaknâ muyageip. ¹⁸ Kut nâi zo Anutuņâ sâi muyageip. Zâknâ sâi Kristonâ diiningi nen Anutu sot buku urâwen. Oi nen nep tuugindâ a nâmbutnâ zen Anutu sot buku upigât nep zo sâm niņip. ¹⁹ Nep zorat diņâ dâzângomen, zo itâ. Anutuņâ Kristo sot ândimņâ a zâk sot buku utnatkât mâtâp muyageip. Oi tosanij birip. A zen Anutu sot buku upigât dâzângom ândinatkat nep diņ zo sâm niņip. ²⁰ Zorat nen Kristogât den sâsâņ a op Anutugâren gâbâ den mem a itâ dâzângomen, “Zen Kristogât opnâ Anutu sot buku upi.” ²¹ Neņgât opnâ Anutuņâ sâi Kristonâ bâlijanij mem tosanoot oip. Itârâņ nen zâk sot pâlâtâņ opnâ Anutu târârak ândimap, zo yatâ utnatkât yatâ oip.

6

Paulo zâk Anutugât a ândim nepnâ tuugi bon âsageip.

¹ Nen Anutugât berân mâme a ândimņâ itâ dâzângomen. Anutugâren gâbâ tânzângożângoņ zo zeņgâren bon buņ opapkât umziņ galem oraņgâm ândibi. ² Anutuņâ itâ sâi Kembugât ekabân kulemguwe,

“Narâk parâwan, zoren nâņgâgiwan. Bâlijan gâbâ mâkâziņgâziņgâņ narâkņan bekan mewan.”

Nâņgânek. Narâk pâip zo zi sot bâlijan gâbâ mâkâziņgâziņgâņ narâkņâ zi.

³ A ziņ nen sot nepniņ sâm bâliņ kwatniņgâbegât Kembugât mâtâbân bagibegât pâke

mân pamen. A pisuk ziñâ Kembangât sinji upigât otniñgâmap. ⁴ Nen Anutugât kore a ândimen. Zorat topñâ muyagibapkât itâ upmen. Sâknam kwâkñan ândim mân lorimen. Kiom minniñgâne sâsâlim ândimen. ⁵ Kâmbamñâ nângone sâsâlim ândimen. Tâk namin nâmbane tapmen. Kâsa osetziñan ândimen. Nepkât sâknam zo nângâm sâtkum ândimen. Um wâgân ândimen. Nalem buñ ândimen. ⁶ Tosa buñ ândimen. Nângânângâniñoot ândimen. Um sânduk ândimen. A buku otziñgâmen. Tirik Kaapum sot ândimen. A buku otziñgâziñgâñ bonñâ ândimen. ⁷ Den bonñâ sâmen. Anutugât imbañan ândimen. Târârak ândiândiñangât kâlâu bongen mem yangâgen sâiwa mem kinmen. ⁸ Sâm âlip sot añun oserân ândimen. A nâmbutñandâ neñgât nângâne sarâ opmap. Ka nen sarâ a buñâ. A bonñâ. ⁹ A ziñ neñgât nângâne gei kutsiñginiñoot ândimen. Zen neñgât mumuñangât sinji ândie sâne nen gwâlâ ândimen. Ziñ nângone mân mumen. ¹⁰ Zen neñgât nângâne umbâlâ a opmap. Ka nen sâtâre a ândimen. Zen neñgât nângâne a kanpitâ opmap. Ka nen a nâmbutñâ kut ñâi ñâi betziñan mimen. Zen neñgât nângâne yenñâ opmap. Ka umgât gom sambe patâ zemniñgap.

Paulo zâk Korinti a zeñgât umñâ kirip.

¹¹ O Korinti a, umniñâ zeñgârâk kiri lâuniñ bâbâlañ uap. ¹² Umninñandâ sipapzângowen. Zen ko umziñ doongune zeñgâren buku orotñâ zo bituktâ ziap. ¹³ Oi nâ nan bârarâpnâ itâ dâzâñgobâ. Zen umziñangât mâtâp mem pane patâ op zimbap.

Bâliņâ sot âlipņâ, zet buku buku mân upabot.

¹⁴ A um kâtik zen nakziņ lune mân betziņan mimbi. Târârak sot gâņgoņâ, zet dap op buku buku upabot? Mo âsakņâ sot nâtâtik, zet dap op târotâro upabot? ¹⁵ Kristo sot Sataņ, zet dap op um kânok upabot? Yesugât kâmut sot um kâtik a, zen dap op um kânok upi? ¹⁶ Mo Anutugât namâ sot lopiogât namâ, zet dap op târoyagobabot? Nâņge. Anutugât ândiândiņaņgât namâ, zo nen. Kembugât siņgi a nen lopio mâpâsime, zeņgâren mân târokwatziņgânat. Zorat Anutuņâ itâ sâi Kembugât ekabân kulemguwe,

“Nâ osetziņan sot umziņan tâtat mâme upat. Oi nâ Anutuziņâ op ândia zen arâpnâ op ândibi. ¹⁷ Zorat um kâtik zen sot pâlâtâņ mân ândibi. Zen umziņ sumun opapkât galem oraņgâm upi. Yatâ utne nâ gâsuziņgâm galem otziņgâbat. ¹⁸ Oi nâ zeņgât ibâ ua zen nan bârarâpnâ op ândibi.’ Kembu, imbaņâ mariņandâ den yatâ sap.”

7

Paulo zâk Korinti a umziņ mân aņgân kârâbigât dâzâņgoip.

¹ Bukurâpnâ, Anutuņâ yatâ sâm, sâm kâtigeipkât kut nâi nâiņâ umniņ sumunkomap, zo saņgon kubikņâ târârakkât mâtâbân ândinat. Oi Anutu hurat kwâkņaņgâm um salek ândinat. ² Korinti a, zen umziņandâ mân aņgân kârâniņgâbi. Nen zeņgâren kut nâi nâi bâliņ, zo mân urâwen. Oi kut nâi nâiziņâ mân tâmbetkuwen. Oi kut nâi nâiziņâ mân kâmbu

miwen. ³ Nâ den sâmbâliņ kwatziņgâm mân san. Nâ mârumbâliņ itâ sâmbâliņ dâzâņgowan. Umniņandâ kâpizâņgomen. Zen sot munat mo ândinatkat nâņgâmen. ⁴ Umnandâ itâ nâņgan. Zen âlipņâ upi. Nâ zeņgât op sâtâre den sâmbâliņ. Nâ yatâ nâņgâm umnâ diim giap. Sâknam kwâkņan ândim sâtâre muyageman.

Paulo zâk Korinti zeņgât siņgi nâņgâm umņâ âlip oip.

⁵ Makedonia hânân gamņâ Korinti a zeņgât umniņ giremâk oi nâņgâm kwâkâm ândiwen. Oi dabân sâk sânduk ândibem? Zoren sâkniņangât siņgi kâmbam sot sâknam. Umniņangât keņgât. Kut nâi yatâ zo muyageņiņgâwe. ⁶ Ka mandu betziņan memap, Anutu, zâkņâ Tito sâņgongoi Korinti a zeņgâren gâbâ âburem gâi umniņ diim geip. ⁷ Oi âbureip, zorarâk buņâ. Ziņâ umâlip den dukuwe, zo mem gâi nâņgâm zâk sot umniņâ âlip oip. Zen nâgât den nâņgâm a bâliņâ oip, zorat umbâlâ op ândiwe sot nâgât opņâ nepziņ tângune zaatmap. Zorat siņgi dâtnogi nâņgâm umâlep patâ orâwan.

Korinti a ziņ umbâlâ mâik nâi nâņgâmņâ âlip urâwe.

⁸ Nâ mârumbâliņ ekap kulemgum ziņgâm umbâlâ muyageziņgâwan, zorat umnâ mân bâliap. (Ekap kulemguwan, zorat perâkņak umbâlâ nâņgâwan.) Zi ko nâņgan. Narâk pâņkânok umbâlâ muyageziņgâwan. ⁹ Umâlip nâņgan, zo umbâlâ urâwe, zorat buņâ. Zen umbâlâ op umziņ melâņgâwe, zorat umnâ âlip uap. Zen umbâlâ bâbâlan nâņgâmņâ umziņ kubikaņgi âlip

upigât Anutuñâ nângâziñgi âlip oip. Dinniñandâ zengâren âi mân bâliñ oip. ¹⁰ Wangât, umbâlâ bâbâlan zorân agât umziñ melâni anâ âlip upme, zorat. Umbâlâ yatâ zo muyagibapñâ bet nâñgi mân bâliñ upap. Umbâlâ bâliñâ ko zorânâ um kâtik a muyageziñgi tâmbetagobi.

¹¹ Nângânek. Umbâlâ nângâwe, zorân zengâren bonñâ muyageip. Umziñ bâliñ oi um kârâp muyagiwe. Zorat topñâ itâ. Top lâku sot tosa hâuñangât kenğât opñâ kubikangâwe. Nen zengât nângindâ âlip upapkât a zo kubikñangâwe. Kut ñâi zo yatâ muyageip, zo bâliñâ kwâimbâkwâimbân zo zengâren mân ziap, zorat topñâ muyageip.

¹² Mârum ekap kulemgum zingâwan, zo a bâliñâ oip, zâkkât buñâ. Mo bâliñâ okñangâwe, zâkkât op buñâ. Den dâzânğoindâ Anutu mâtenan sât luluziñangât topñâ muyagibapkât ekap zo kulemgum zingâwan. ¹³ Oi zen yatâ op umniñ diim giwe.

Korinti a ambân ziz Tito umâlep kwâkñangâwe.

Oi umniñ sânduksâip, zorik buñâ. Zen Tito umâlep kwâkñangâne âburei nen donbepñâ nângâm sâtâre urâwen. Zen yatâ opñâ Tito umñâ diim giwe. ¹⁴ Nâ mârumñan sâm bâbâlan kwatziñgâm Tito itâ sâm dukuwan. Oi den zo bon buñ mân oip. Zengât op den sâwen, zo bonñâ op nanğip. Zo yatik Tito zengât sâm âlip den dukuwan, zo bonñâ oip. ¹⁵ Tito zâk zengâren gâi sâk kâik urâwe. Yatâ opñâ hurat kwâkñangâm sâtñâ lum buku okñangâwe. Zâk zorat nângâm umñandâ zengârenâk kinmap. ¹⁶ Nâ ko zengât

opnâ um girem mân op ândibat, zorat umnâ âlip uap.

8

Makedonia hânân Yesugât kâmut ziņ kât minuwe.

¹ Bukurâpnâ, Makedonia hânân kâmutņâ kâmutņâ Anutuņâ tânzâņgoi bukuziņ betziņan miwe, zorat siņgi dâzâņgonâ. ² Zen sâknam sot mâsimâsikâyân ândim sâtâre op ândiwe. Kut nâi nâi doņbep mân ândim kanpitâ ândimņâ laņ bukurâpziņ betziņan minam kât doņbep minuwe. ³ Nâ zeņgât nâņgan. Zen tâtziņgiņip dâp parâwe. Zen ziņjik um bâbâlaņâk urâwe. ⁴ Niņâ mân sâindâ ziņjak Yesugât kâmut Yudaia hânân ândie, zen betziņan mimbigât sâm kâtigem dâtnowe. ⁵ Oi kut nâi nâi bâbâlaņ upi sâindâ zen walâm uņânâk itâ urâwe. Kâdom umziņâ Kembugâren pane kiri nen aksik Anutugât opnâ umziņâ neņgâren pane kirip.

Yerusalem kamânân umâlep muyageziņgâwe.

⁶ Yatâ utnetâ Titonâ Korinti a zeņgâren ga kât mindumindu nep tuum toren birip, zo tuum naņgâbapkât sâm pindien. ⁷ Oi nâņgâm pâlâtâņ sot siņgi âlip den sâsâņ sot den top nâņgânâņgâņ sot nepkât kâtigime sot buku otņiņgâme. Kut nâi nâi zorat bonņâ muyagiwegât yatik bukurâpziņ kamân nâin ândie, zeņgât siņgi kât mindunam um bâbâlaņ op tuubi.

⁸ Den mâtâpņâ mân ziņgan. Yesugât kâmut nâmbutuņâ zen um bâbâlaņ op kât minuwe. Korinti a zeņgâren buku orotņâ zo dap dap ziap, zorat

topnâ âsagibapkât san. ⁹ Zen ko Kembuniñâ Yesu Kristo zâkkât topnâ nângâme. Zâk gom sambe mariñâ ândim nenğât op zo birâm kanpitâ oip. Kanpitâ oip, zo nen gom sambe patâ utnatkât yatâ oip.

¹⁰ Oi zi ninâ den dâzângobâ. Zo lune âlip upap. Zen kendon ombenjan kât mindunam bâbâlan op topkwarâwe. ¹¹ Oi zi târokwap op nanğâne bâbâlan urâwe, zorat bonnâ muyagibap. Kut nâi nâi zemziğap, zorat dâp pane muyagibap. ¹² Um bâbâlan op panetâ Anutuñâ zeğgât nângi âlip upap. Pambi zo itâ. Nâi zâk patâ tâknanğabap, zâk zo yatik pâmbap. Mâik nâi tâknanğabap, zâk zo yatik pâmbap. Zen yatâ upi zo ko Kembunâ nângi âlip upap.

¹³ Zen kâtziğ aksik pam nanğâbigât mân san. Zâk zenâk tânzângobigât mân san. Zâk zen mo ziiñâ ârândâñak gom sambe muyagibigât san.

¹⁴ Korinti zeğgât sikumñâ narâk ziren Yudaia zeğgât pu molei kut nâi nâi ârândâñak zimbapkât san. Oi narâk nâin Yudaia zeğgât gom sambenâ Korinti a betziğan mei yatigâk ârândâñak dâp kânok upi. ¹⁵ Zorat Kembugât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“Donbep patâ sânduwe, zorâñâ sambe mân muyagiwe. Bituk sânduwe, zorâñ pu mân urâwe.”

Tito sot bukuzatñâ buku otziğâbigât den.

¹⁶ Umnandâ Korinti a zeğgât gâsâzângomop, zo yatik Titonâ umñandâ gâsâzângomop. Anutuñâ sâi yatâ âsagiap. Zo yatâ Tito zâkkâren muyagiapkât sâtâre utnat. ¹⁷ Nen sâindâ nângip,

zorik buñâ. Zikñak umñandâ bâbâlan oi zengâren gâbam sap. ¹⁸ Yesugât kâmurân gokñâ buku-niñâ ñâi, zâk ârândân sângonzâkoindâ gabot. A zo Yesugât kâmutñâ kâmutñâ, zengâren sinji âlip nep tuumap. Zorat zâkkât nângâne âlip opmap. Zâk sot Tito ârândân sângonzâkoindâ gabot. ¹⁹ Yesugât a kâmutñâ kâmutñâ, ziñâ a zo betniñan mimbapkât gâsum sâlâpkuwe. A ziñ Anutu sâm âlip kwâkñanğâbigât Yesugât kâmut Yudaia hânân ândie, zen betziñan minam kât mindumindu nep zi tuum ândien. Umniñ zengâren kinzap, zorat nep zi tuumen.

²⁰ Sâm gulip muyagebapkât kât patâ zo a mâteziñan dâñ galem upmen. ²¹ Nen yatâ oindâ Kembuñak niñgiri âlip upapkât buñâ. A ziñ ârândân neñgât nângâne âlip upapkât sâmen.

²² Nen a zagât zet sot bukuniñâ ñâi sângonzânğoindâ ge. A zo narâk nâmbutñan mâsikâm egindâ kâtigeip. Narâk ziren zengât op nepñâ tuugi âlip op walâm kâtigiap.

²³ Zen Titogât topñâ nânge. Zâk betnan mei ârândân nep tuum kore otziñgâmet. Bukuzatniñâ zekât nângâme. Zet kâmut ziñâ sângonzâkowe. Zet nep tuugitâ Anutu sâm âlip kwâkñanğâme.

²⁴ Nen Korinti a zen sâm bâbâlan kwatziñgâmen. Den zo bonñoot upapkât a zo ganetâ buku otziñgâne Yesugât kâmut kamân toren toren ândie, ziñ zo ek nângâbi.

9

Kât kânñan pam bet kubikpigât dâzânğoip.

1 Kembangât sinji a Yudaia hânân ândie, zen buku otzingâm kât zingâbi, zorat âlip nânge. Zorat wangât op donbep kulemgum zingâbat? 2 Korinti kamânân gok sot Grik hânân gok Yesugât kâmut ândie, zen kendon ombenjan bâbâlan op kât mindunam urâwe. Zorat sinji Makedonia a dâzângua donbepnâ zengât sinji nângâm umziņ bâbâlan oip. 3 Nâ Korinti a zen sâmbâbâlan kwatzingâwan, zo yen opapkât bukurâpnâ sângonzângua Korinti a zengâren gane kât zo mindune âkâbap. 4 Ninak bet Makedonia a nâmbutnâ zen sot ga kât pâpanngât kwakne dinnâ gigiņâ oi nâ sot Korinti a ambân zen ârândâņ aņun upem. 5 Zorat a sângonzângua kândom op ge. Ga takâne umâlepkât kât pambigât dâtnowe, zo pane tâpap. Kât pâpan, zo a sâtņangât buņâ. Kât zo umâlepkât Kembangât sinji sâmbambi.

Umâlebân kut nâi pâpan, zo Anutuņâ nâņgi âlip opmap.

6 Den sumbuņâ nâi sa nângânek. Nâi zâk nebân kut nâi ariknâ bituk pâmbap, zâk zo yatik bâbâlanâk mem nimbap. Oi nâi zâk nepņan kut nâi yâmbât kârâm kâmitpap, zâk zo yatik yâmbâtnik mem nimbap. 7 Zorat itâ upi. Nâi zâk nângâbap dâp yatik kât pâmbap. A sâtkât mân pâmbap. Kât zo zikņâ um bâbâlanņangât op pâmbap. A yatâ zo zengât Anutuņâ nângâziņgi âlip upap. 8 Anutu zâk imbaņâ mariņândâ imbaņâņangât mâsop minziņgi gom sambe muyageziņgi ziņņâ mem nemņâ a

zingâzingânangât op mân kwakpi. ⁹ Zorat Kembangât ekabân den kulem nâi itâ ziap,
 “Anjâ sikumnjâ kâsâpkum a kanpitâ zingâmap
 zâkkât orot mâmenjâ âlipnjâ zo âkââkânjâ
 buj zem zâibap.”

¹⁰ Anutuñjâ arikñjâ muyagem zingâ kârâm
 kâmitme sot bonjâ muyagem zingâ nime. Zinjâ
 kârâm kâmitpigât arikñjâ muyagem zingâm
 mâsop mei um bâbâlanj op a nâmbutnjâ zingâbigât
 gom sambe muyagem zingâbap. ¹¹ Yatâ âsagei
 gom sambeziñoot opnjâ Kembangât sinji a Yudaia
 hânân ândie, zengât sinji sâm kât nenngâren
 pane Yerusalem kamânân mem âinat. Zen yatâ
 utnetâ Kembangât kâmut Yudaia hânân ândie,
 zinj zorat Anutugâren sâiwap sâm mâpâsibi.
¹² Zinjâ Kembangât a kâmut yatâ otzingânetâ
 pu zo molibap, zorarâk bujâ. Zorânjâ sâiwap sâm
 mâpâsibi, zorat gom sambe muyagei Anutugâren
 âi subap. ¹³ Zen Kristogât sinji âlip nângâm
 lum ândim umâlepzingangât op kât zo mindum
 panetâ Yerusalem kamânân Kembangât kâmut sot
 a nâmbutnjâ Korinti a zen buku târotâro kânok
 op Anutu sâm âlip kwâkngangâbi. Oi zengât itâ
 sâbi, “Korinti a zen sinji âlip lunat sâwenjâ lum
 buku otniwe.” ¹⁴ Oi Korinti a zengâren Anutu
 nepngangât bonjâ donbep muyagiapkât umnjâ
 sipapzangom zengât op Anutugâren ninâu sâbi.
¹⁵ Oponj, Anutuñjâ imbanjâ tânnânngoip. Nen zorat
 nângindâ walâwalânj uap. Nen waniñngangât op
 yatâ otningap? Zorat mâpâsem sâiwap sâna.

Hângât kut ñâi ñâi, zorâñ nep bonñâ mân uap.

¹ Zi Paulo nâñâ, Kristo um sândukñâ op ândeip, yatik um sânduk sot um giginâ op itâ dâzângua nâñgânek. Zengâren gâbâ nâmbutñandâ nâgât itâ sâme, “Pauloñâ zi nen sot ândim lumbeñâ den dâtnângoip. Ka kârebân âi tap kenğât buñ den kâtikñâ kweraniñ sâm kulemgum kwatniñgâmap.” ² Zengât sa nâñgânek. Bukurâp, zengâren ga ândim den kâtik dâzângom kubikziñgâbatkât mân otnigap. Zengâren gâbâ a nâmbutñandâ neñgât itâ sâme, “Paulo zâk hângât kut ñâi ñâi, zorat nâñgâm ândimap. Oi hângât imbânâ mem nep tuumap.” Nâgât yatâ sâme. A zo zen den kâtik dâzângom kubikziñgâbatkât umnâ bâbâlañ uap. ³ Nen hânân ândiândiniñ zo perâkñak ândimen. Oi hânân ândim kâwali op ândiândiñ zo sâkkât mâtâp ziap. Zo yatâ mân ândimen. ⁴ Kâwali opñâ ândiândi nep tuumen, zo hânân gokñâ buñâ. Zo Anutugât imbanâ kâtikñâ zorâñâ kâsa zengât paset kâtikñâ zo kândañmen. Anutugât imbanan kâtigem a um kâtik zengât den bâliñâ sot sarâ zo koi gemap. ⁵ Oi zâizâiñ denñâ Anutugât den walâmap, zo kom kâbakñimen. Kristogât sât luluñ zorik zimbapkât nâñgânângâ top topñâ saam pamen. ⁶ Zen sât lulugât bâbâlañ utne a nâmbutñâ zen den birâbirâziñangât zângom kubikziñgânatkât mambât ândimen.

A ñâiñâ Paulogât sâi giginâ oip.

⁷ Mâteziñan muyap ziap, zo iknek. Zen wangât sâkkât kut ñâi zorarâk nâñgâne bonñâ opmap? Zengâren gâbâ a ñâiñâ zikñangât itâ

nângâbap? Zâk zikņik Kristogât a bonņâ ândiap. Zâk itâ nângâbap. Nen yatik Kristogât a ândien. ⁸ Kembuņâ nep tuunatkât gâsum sâlâpnângoip, zo zen tâmbet zângonatkât buņâ. Zengâren nep tuugindâ kâtigibigât sâip. Nâ nep nigip, zorat nânga zâizâiņ oi zâizâiņ den sâwan. Zorat sâm aņun mân upat.

⁹ Nâ ekap kulemgum zingâman, zorat nângâne kenġât den mân upap. ¹⁰ Nâmbutņandâ nâgât itâ sâme, “Ekabân den yâmbâtņâ sot kâtikņâ kulemgum niņġâmap. Ka mâte otņingap, zo kakbak. Oi den sâsâņâ, zo giginâ sâmap.” Nâgât yatâ sâme. ¹¹ A yatâ zo, ziņâ itâ nângâbi. Nen kârebân ândim den kulemgum zingâmen, den zorat bonņâ osetziņan ga ândim muyageziņġâbat.

Nepkât sâk mâme mân upi.

¹² A sâk mâme ândime, zengâren nen yatâ zorâņ dap op târokwap sâk mâme utnat? A yatâ zorâņ neņġât nepkât mân nângâm ziinangârâk nângâne zâizâiņâ oi sâk mâme op den laņ sâme. A nângânângâziņ buņandâ yatâ upme.

¹³ Nen ko Anutuņâ nep sâm niņgip, danġon zo mân walâm Korinti a zengâren gâwan. Zorat nângâmņâ sâmbâlaņ den sâmbâlaņ den sâmbâlaņ den doņbep mân sâmen. Walâm den laņ mân sâmen. ¹⁴ Nen nepniņangât târokwap mân sâmen. Nep danġonniņâ zo perâkņak zengâren ziap. Nen kândom zengâren gam Kristogât siņgi âlip dâzangowen. ¹⁵ A nâmbut zengât nebân âi laņ kin sâk mâme den mân sâmen. Zengât ita nângâmen. Nângâm pâlâtâziņâ laņ kârâm ari nepniņangât bonņâ sambâlem laņ kârâm âibap.

Zo perâkḥak nângâm ândimen. ¹⁶ Zen yatâ utnetâ a kândâtziḥan ândime zo, zengâren sinḡi âlip nep tuum âinat. Ka a ḡâigât nepkât galem op zâizâiḡ den zo mân sânat. ¹⁷ Kembugât ekabân den ḡâi itâ ziap,

“ḡâi zâk zâizâiḡ den sâbâ sâm Kembuḡâ oip, zorat sâbap.”

¹⁸ ḡâi zâk zikḡaḡgât nâḡḡi zâizâiḡ oi Anutuḡâ zâkkât nâḡḡi gibap. Ka a ḡâi Anutuḡâ egi âlip oi hurat kwâkḡaḡgâbap.

11

Sinḡi âlip mârâtḡâ ḡâi mân ziap.

¹ Nâ um gulip den mâik ḡâi dâzâḡgua laḡ nâḡgâbi. Den zo sa nâḡgânek. ² Nâ zengât op kâuk birâman. Oi kâuk birâm den sâman, zo Anutugâren gok. A ḡâiḡâ bâratḡâ sigan ayân sâbap, zo yatâ zen Kristo sot mâpotziḡḡâwan. ḡâi sot mân mâpotziḡḡâwan. ³ Zi ko mulumḡâ Ewa kâitkoi bâliḡ oip, zo yatâ zen a nâmbutḡandâ kâitzâḡgone umziḡ gulip oi Kristo mâik ḡâi birâbegât umnâ girem oi san. ⁴ A ḡâiḡâ zengâren gam Kristogât top sinḡiḡâ dâzâḡgomen, zo birâm ḡâi dâzâḡgomap. Oi zen zâkkât den nâḡgâm Kaapum miwe, zo buḡâ, uḡakḡâ ḡâi mine sinḡi âlip nenḡâren ḡâbâ miwe, zo buḡâ, sinḡi ḡâi dâzâḡgomap. Dâzâḡgoi zo mân birâm yen nâḡgâne dâp opmap.

⁵ Nâ itâ sa nâḡgânek. Nâ ninḡgât nâḡḡa Aposolo nâmbutḡâ zâizâiḡ upme, zengât ombeziḡan mân op ândian. Zen ziiḡaḡgât itâ nâḡgâme, “Nen Aposolo a bonḡâ zâizâiḡ ândien.”

Ka zen aposolo sarâ a ândie. ⁶ Korinti a nâmbutņâ, ziņâ nâgât itâ sâme. Den sâm kubik sâsâņ âlip, zo nâgâren mân ziap. Ka nâ itâ sa nâņgânek. Nâņgânâņgâ patâ, zo nâņgâman. Oi zorat topņâ sapsum dâzâņgom naņgâwen.

Sinji âlip nep a sarâņâ.

⁷ Zen patâ upigât nâ kanpitâ ândim Anutugât sinji âlip sâņgân buņ dâzâņgowan. Zorat dap nâņge? Zo bâliņ orâwan? ⁸ Yesugât kâmut nâmbutņâ zengâren gâbâ zo perâkņak kât mem Korinti a zengâren kore otziņgâm nep tuuwan. ⁹ Nâ Korinti a zen sot ândim kut ņâi kârum zengâren gâbâ kut ņâi mân mewan. Buņâ. Bukurâpnâ ziņâ Makedonia hânân gâbâ gam betnan miwe. Oi Korinti a zengâren yen ândia kut ņâi mân niwe. Oi ziren du sâbâ. Nâ zengâren ga ândim kut ņâi nibigât mân san. ¹⁰ Kristogât den bonņâ zo nâgâren ziap, zo perâkņak. Oi yatik Grik hânân gok ņâi mân mem ga nibi. Nâ zo yatâ sâm kâtigian. Nâ sâtâre den zo mân birâbat. ¹¹ Dap nâņge? Umnandâ mân gâsuziņgi san? Yatâ buņâ. Umnandâ gâsuziņgap, zo Anutuņâ nâņgap.

¹² Oi opman, zo op ândibat. Oi zo yen buņâ. A nâmbutņâ Paulogât dâp nep tuumen sâm umziņ mem zâibegât yatâ op ândibat. ¹³ A yatâ zo, zen aposolo sarâņâ. Nep a bonņâ buņâ ândim Kristogât Aposolo bonņâ neņgât tobat yatâ upme. ¹⁴ Oi Korinti a ziņ zorat nâņgâne mârâtņâ mân upap. Sataņ zikņâ sumbem a imbaņâ âsakņâziņoot, zengât tobat yatâ opmap. ¹⁵ Oi zorat a gakârâpnâ zen yatigâk târârakņangât kore ândimen, neņgât tobat ândinetâ nâņgindâ

mârâtñâ mân upap. Nen itâ nânġen. Satanġât a gakârâpñâ zo, zen nepziñanġât dâp hâuñâ mimbi.

¹⁶ San, zo dum sâbâ. Nâġât nânġâne um gulip a mân upap. Oi lañ dâtnonâ sâm dâtnonek. Yatâ nânġanimñâ lañ dinnâ nânġâbi. Nâ sâknâ mem zâi pam zâizâiñ den sâbat. ¹⁷ Nâ um gulip den zi Kembuġât sâtkât mân sâbat. Yatâ upatkât Kembuñâ mân sâm nigip. Ka lañ kwakmak a yatâ opñâ zâizâiñ den zi sâbat. ¹⁸ Korinti zenġâren a donbepñâ sâkkât kut ñâi ñâi zorat zâizâiñ den sâme. Nâ yatik sâbat. ¹⁹ Oi top nânġânânġâ zen nâmbutñandâ kwakmak den dâzânġone nânġâne dâp opmap. ²⁰ Oi a zo, ziñ kore a ġâsuziñġâne yatik nânġâne dâp opmap. Mo kut ñâi ñâiziñâ betziñan mimbi mo kâitzânġobi mo zâizâiñ op pâlomziñan zânġobi, zo zen nânġâne dâp op nanġâbap. ²¹ Nen ko a lolotñandâ zo dap yatâ otziñġâbem. Zo añun op san,

A nâmbutñâ ziñ wan mo wangât zâizâiñ upi, zo nâ yatik upâ sâm âlip upat. Nâ kwakmak a yatâ op den zo lañ san. ²² A nâmbutñâ zo, zen ziiñanġât itâ sâme, “Nen Yuda a.” Yatâ sâme. Oi nâ zo yatik. Ziñanġât Isirae a sâme. Nâ yatik Isirae a. Zen nen Abaramġât kiurâp sâme. Nâ yatik. ²³ Zen nen Kristogât kore a sâme. Nâ lañ um gulip den sâbâ. Nâ Kristogât nep a tobat ñâi. Nâ nepkât sâknam nânġâman, zo tobat ñâi. Oi tâk namin tâpman, zorân walâziñġap. Oi kâmbam nome, zo yatik. Oi tâmbetnonam utne opman, zo yatik. ²⁴ Yuda a um kâtik ziñâ sâp bâtnâmbut tâkñâ lâpitnine tengâziñ 39 oip. ²⁵ Sâp karâmbut kâmbamñâ nowe. Ñâi ko kâtnâ nowe. Sâp karâmbut wanġâyân âi âbânġoi

saruyân geiwan. Oi sirâm nêtik nêi wanğâ bâlei saruyân op ândiwan.

²⁶ Mirâ mâtâp sindâweyân âim gam ândiwan. Too uurubân âim gam ândiwan. Kâsa osetziņan âim gam ândia nonam urâwe. Yuda a osetziņan ândia nonam urâwe. Um kâtik osetziņan ândia nonam urâwe. Kamân patin ândia nonam urâwe. Mirâ kamân kâtikņan sâknamân ândiwan. Saru kwâkņan kenğât op ândiwan. Buku sarâ zengât oserân ândim sâknam ândiwan. ²⁷ Yatâ ândim nep sâknam tuum ândiwan. Oi nêtigân uman wâgân ândiwan. Tepkât mom hutuk ândiwan. Too nalembunğâ. Pateņ opņâ hâmbâ mot bunğâ. Mirâ namânâ bunğâ ândiwan. ²⁸ Oi zorik bunğâ. Sirâmņâ sirâmņâ Yesugât kâmut, zengât nâņgâm kwâkâ op ândiwan. ²⁹ Dabân Yesugât kâmurân zengâren gokņâ nêiņâ bâbâ lolot ândei nâņgâm tâtâlim ândibam? Dabân Yesugât kâmurân gâbâ nêi bâliņ oi nâņgâm tâtâlim ândibam? ³⁰ Oi nâ wannanğât sa zâibap? Bâbâ lolotnanğât sa dâp upap. ³¹ Kembu Yesu, zâkkât Ibâ Anutu, zâkkât mâteņan den perâkņak san, zo nâņgap. Zâk sâm âlip kwâkņanğâm zâinat.

³² Damasiko kamânân a kutâ, kutņâ Arereta, zâkkât a sâtnândâ tâk namin nâbanbam kâwali a kamânğât mâtâbân zâmbari gâsuninam tarâwe. ³³ Ka kamân zoren bukurâpnâ, ziņ irin ginim kamânğât poņ kâtikņâ âkņan nâbane gei zem zaat âiwan.

12

Pauloņâ kut nêi sen pup ek nanğip.

1 Sâk mâme den sâindâ mân dêp upap. Oi laŋ sâbâ. Kembuŋâ umanân tirâpnogip sot den dêtnogip, zorat den siŋgi sâbâ. Zo den sumbuŋâ sâbâ. Muyapŋâ mân sâbâ. 2 Nâ, Kristogât a ŋâi, zâkkât itâ nânŋan. A zo, zâk Kembuŋâ mem zari sumbem teŋgâ karâmbut, zoren zâi ândeip. Kendon patâ kiin kimembut zorâŋ ombenŋan zâi ândeip. Zo sâk sot mo um dêpŋoot zarip, zo mân nânŋan. Zo Anutuŋâ nânŋap. 3-4 A zo Kembuŋâ kamân âlipŋâ, Paradisi, zoren pâi ândim anâ mân nânŋânânŋân sot anâ mân sâsânâ, zo nânŋip. Nâ a zo ekman. Zâk hân sâk sot oip mo hân sâk zo birâm oip, zo mân nânŋan. Zo Anutuŋâ nânŋap. 5 A zo zâkkât op sâtâre den sâbat. Ninanŋât sa mân dêp upap. Ka sâbâ sâm bâbâ lolotnanŋât op sâbat. 6 Sâtâre den sa sâi sâm gulip a mân opam. Zen nânŋât nânŋâne zâizâiŋ opapkât mân upat. Kut ŋâi ŋâi ua ek nânŋâme, zorik zimbat.

Paulo zâk sâknam nânŋâm ândeip.

7 Kembuŋâ kut ŋâi sen mârât tirâpnogip, zorat umnâ zâizâiŋ opapkât sâknam ŋâi kwâknan pâip. Zo Satanŋât kore a ŋâi. Zâk umnâ zâizâiŋ opapkât sâknam nim ândimap. 8 Sâknam zo birânibapkât sâp karâmbut Kemu dukuwan. 9 Ka Kembuŋâ den itâ sâm dêtnogip, “Nâ tângobat. Imbanâ zorâŋ dêpkan upap. Nânŋât imbanâ zorâŋ lolotkâ zo tângoi kâtigiban.” Zâk yatâ sâm dêtnogip. Zorat bâbâ lolotnâ zorat nânŋa zari sâtâreŋoot upap. Zo yatâ op ândia Kristogât imbanâ nânŋaren zeï kâtigibat. 10 Kristogât op bâbâ lolot upat mo kâmbam nibap mo sâknamân ândibat mo sâm bâliŋ kwatninetâ ândibat mo mem ŋâi ŋâi otnine

ândibat. Nâ bâbâ lolot ândia Kembunâ tânnogi kâtigeman, zorat umâlip nângâman.

Paulonâ Aposolo nepnangât top muyageip.

¹¹ Zi kwakmak den san, zo ziiñâ nâ yatâ sâbatkât kâtigine den zo san. Ziñâ sâm âlip kwat-nine dâp opap. Ka zen yatâ mân upme. Zen nâ a yen ândiman sâme. Nâ ko itâ sa nângânek. A zen ziiñangât itâ nângâme, “Nen Aposolo a zâizâiñ ândien.” Nâ a yatâ zo zengât ombeziñan mân ândiman. ¹² Nâ Korinti a zengâren nep bâbâlanâk tuum gâwan. Tuuga kut ñâi ñâi sen mârât muyagei zorânâ Aposolo nepnangât topñâ sâm muyageip. ¹³ Korinti a zen nâgât dap nânge? Zen nâgât itâ sâme? “Yesugât kâmut dâp dâbâk mân otningâmap.” Korinti a zen dap otziñgâwangât nângâne bâliñ uap? Nâ kut ñâi ñâiziñâ mân betziñan mewan. Kât zengâren mân mewan, zorarâktâ nângâne bâliñ oip? Yatâ oi ko zorat op tosanâ birâbi.

Paulo zâk Korinti a zengât umñâ kirip.

¹⁴ Nâ sâp zagât zengâren gâwan. Oi dum gâbam otñigap. Gamñâ orâwan, zo yatigâk sâkkât nâlem mot, zo nibigât mân sâbat. Nâ kât sikumziñangât buñâ, ziiñangât otñimap. Katep mâik ziñâ ibâ mamziñ galem otziñgâbi, zo mân taap. Ibâ mam ziñâ katep mâik galem otziñgâne dâp upap. ¹⁵ Nâ um dâpziñ âlip upapkât, kât sikumâk buñâ, kore otziñgâm ândim ândiândinâ buñ upapkât nânga âlip uap. Nâgât umnâ zengâren donbep kinzapkât zengât umziñandâ nâgâren mâik ñâi kinbap?

16 A nâmbutñandâ nâgât itâ sâme, “Kut ñâi ñâi muyap mân mem neip. Ka tigâk kâitnângom kut ñâi ñâi mem neip.” 17 Zorat zen sânek. Nâ ârâpnâ sângonzângua zengâren ga kut ñâi miwe? 18 Tito zot bukuñâ ñâi sângonzâkua zengâren gawet. Tito zâk gamñâ zengâren kut ñâi betziñan meip? Mo kâitzângom um gulip kwatziñgawe? Zen nekât dap nânge? Zâk sot nâ, net tobat kânok sot mâtâp kânok ândiet.

A nâmbut umziñ melânbigât girem dâzângoip.

19 Den sâm gamen, zo nânngâne sâk mâme den uap? Yatâ buñâ. Nen Kristo sot ândim Anutugât mâtenan den sâmen. Bukurâp, den zo ñâi mo ñâigât buñâ. Zen aleziñgindâ kâtigibigât dâzângomen.

20 Nâ zengâren ga ziñgitsa mân dâp opapkât sot zen nâ nikne mân dâp opapkât girem uan. Zengâren kâsa, um kâlak, kuk, senân kwâten, sarân sâsân, den uman pâpan, zâizâiñ, kâmbu, gulipmalip, yatâ zo zeï muyagebamgât umnâ girem uap. 21 Nâ zengâren gam a nâmbutñandâ um sumun, lañ mâman, kut ñâi lañ orot zo opñâ umziñ mân melânme. Oi yatâ op ândine zengâren ga Anutunandâ mem gei kwatnigi a yatâ zo zengât isem umbâlâ opamgât nânngâm kwâkâ uan.

13

Tosagât op den sâsân muyagibap.

1 Zi Korinti zengâren du ga sap karâmbut upap. Den ñâi sa nânngânek. A kânokñâ a ñâigât tosa sâbap zo ko denân mân pambi. Ka a zagât mo

karâmbutņâ a ņâigât tosa sânetâ denân pam kubikņanġâbi. ² A mârum bâliņ urâwe sot nâmbutņâ sâp zagât zengâren gâwanân girem dâzângowan, zengât yatik kârebân tap den zi san. Zen bâliņâ mem ândine dum zagâtņâ zengâren gam mân birâziņġâbat. ³ Nâgât umnan den pâi sâman, zâk Kristo. Zâkkât kâwaliņâ muyagei iknat sâmegât ikpi. Kristo zâk zengâren nepņâ âkon buņâ imbaņâņoot tuumap. ⁴ Mârum perâkņak lorei poruyân kuwe. Zi ko Anutugât imbaņâņoot zaat ândiap. Yesuņâ hânân lotņâ sot lumbeņâ ândeip, zo yatik ândimen. Ka nen Kristo sot pâlâtâņ oindâ Anutugât imbaņandâ mem kâtikņan kwatņiņgi zengâren ga nep tuum kubikziņġânat.

Girem den.

⁵ Zen nâņġâm pâlâtâņziņoot ândime mo buņâ, Zorat umziņ mâsikâm zorat topņâ ikpi. Mo Yesu Kristoņâ umziņan ândimap, zo mân nâņġe? Yatâ upme oi ko sâkņak Kembugât a ândie sânat. ⁶ Nen ko sâkņak Kembugât a mân ândimen. Zen zo yatâ mân nâņġâņiņġâbigât nâņġâmen. ⁷ Anutuņâ galem otziņgi zen bâliņ mân upigât Anutugâren ninâu sâm ândimen. Nen niņgitne Kembugât a bonņâ utnat mo buņâ, zorat mân sâmen. Zen Kembugât den lum târârak upi, zorarâk sâmen. ⁸ Nen yatâ zorâņ dabân den bonņâ kâsa miņanġânat? Nen lunat, zorik taap. ⁹ Nen imbaņâ kârum ândeindâ zen imbaņâziņoot upi? Zo yatâ âsagei ko âlip upap. Umziņ lâmbari âlip upigât Kembugâren ninâu sâmen. ¹⁰ Nâ zengâren ga den nep tuubamġât kârebân tapņâ giren den zi kulemgum ziņġan. Zen den zo nâņġâm umziņ

kubikpi. Nâ zengâren ga nep tuubat. Kembangât imbanâ nigip, zorânâ tâmbetzângobatkât buñâ. Nâ tânzângobatkât imbanâ nigip.

Den murukñâ.

¹¹ Bukurâpnâ, den sâmb kwâkâmñâ den itâ sâbâ. Kelikmelik tapi. Oi girem den zo nângâm umziñ sot ândi mâmanziñ kubikañgâm ândibi. Zen um kânok op um lumbe ândibi. Anutu, zâk buku sot um lumbe mariñâ. Zâk zen sot ândibap.

¹² Zen buku op luyañgâm ândibi.

¹³ Kembangât sinji a ambân nâmbutñandâ ziñ Korinti a zengât nângâme.

¹⁴ Kambu Yesu Kristogâren gâbâ tânzângozângon sot Anutugâren gâbâ buku orot, zo zen sot tâpap. Oi Tirik Kaapumñâ betziñan mei zâk sot ândim zâimambi. Zo perâkñak.

Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1